

نظم و آشوب

الگوی ایران در شکل‌دهی به نظم نوین منطقه‌ای و بین‌المللی

نویسنده: سرانده عبدالحسین زاده

تهران - اردیبهشت ۱۳۹۷

سرشناسه	: عبدالحسین زاده، شراره، ۱۳۶۴ -
عنوان و نام پدیدآور	: نظم و آشوب: الگوی ایران در شکل دهی به نظم نوین منطقه ای و بین المللی / نویسنده شراره عبدالحسین زاده؛ ویراستار طاهره زارع.
مشخصات نشر	: تهران: مؤسسه مطالعات اندیشه سازان نور، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	: ۲۱۹ ص.
شابک	: 978-600-8438-28-1
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
عنوان دیگر	: الگوی ایران در شکل دهی به نظم نوین منطقه ای و بین المللی.
موضوع	: ایران -- روابط خارجی -- خاورمیانه.
موضوع	: Iran -- Foreign relationd -- Middle East
موضوع	: امنیت بین المللی -- خاورمیانه.
موضوع	: Security International- - Middle East
موضوع	: نظم نوین جهانی
موضوع	: New World order
موضوع	: خاورمیانه -- روابط خارجی -- ایران
موضوع	: Middle East -- Foreign trlations -- Iran
موضوع	: ایران -- روابط خارجی
موضوع	: Iran -- Foreign relations
رده بندی کنگره	: DSR ۱۳۹۷ ۲۰۲ / ۸۶
رده بندی دیویی	: ۹۵۵/۰۸۴
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۱۷۳۲۹۸

www.asnoor.ir
Email: info@asnoor.ir

 مؤسسه مطالعات اندیشه سازان نور

نام کتاب: نظم و آشوب: الگوی ایران در شکل دهی به نظم نوین منطقه ای و بین المللی
نویسنده: شراره عبدالحسین زاده
ویراستار: طاهره زارع
تایپ و صفحه آرا: مرضیه روشن روان
طراح جلد: جواد حسین خانی
چاپ و صحافی: اندیشه سازان نور
نوبت چاپ: اول - اردیبهشت ۱۳۹۷
شمارگان: ۵۰۰ جلد
قیمت: ۲۰۰,۰۰۰ ریال

کلیه حقوق این کتاب متعلق به مؤسسه مطالعات اندیشه سازان نور است.

فهرست مطالب

۱۱	مقدمه
۱۵	فصل اول: نظریه‌های نظم منطقه‌ای و بین‌المللی
۱۷	مقدمه
۱۸	۱. منطقه‌گرایی پس از جنگ سرد
۲۲	۲. مفهوم ماهیت قدرت منطقه‌ای
۲۴	۳. رهیافت‌های مختلف نسبت به منطقه
۲۵	۱-۲. یافت سستی قدرت‌محور و ژئوپلیتیک نسبت به منطقه
۲۶	۲-۳. رهیافت زمین و رت‌محور (ساختارگرایی)
۲۶	۳-۳. نوکارکردگرایی
۲۸	۳-۴. رهیافت هویت‌محور
۲۸	۳-۵. رهیافت ارتباطات کلان‌ده
۲۹	۳-۶. رهیافت سیستم تابعه
۳۰	۳-۷. نگرش مرکز - پیرامونی به منطقه (دیدگاه والستاین)
۳۲	۳-۸. نگرش سیبرنتیک به منطقه و طرح نظریه نوین در مطالعه منطقه
۳۲	۴. نظم منطقه‌ای
۳۵	۵. الگوهای نظم منطقه‌ای
۳۶	۶. سازوکارهای حفظ و کنترل نظم در سیستم‌های منطقه‌ای
۳۷	۷. قدرت و نظم بین‌المللی
۳۹	۸. اشکال نظم بین‌المللی
۴۰	۸-۱. نظم اقتدارگرایانه
۴۰	۸-۲. نظم ایدئولوژیک
۴۱	۸-۳. نظم بین‌المللی لیبرال
۴۳	۹. نظم نوین کنونی
۴۵	۱۰. آینده محتمل نظم بین‌المللی
۴۷	۱۱. فرجام بحث
۵۱	فصل دوم: آشوب در منطقه غرب آسیا
۵۳	مقدمه
۵۴	۱. بازیگران آشوب‌ساز در منطقه
۵۵	۱-۱. ایالات متحده آمریکا

۵۸	۱-۲. رژیم صهیونیستی
۶۲	۱-۳. انگلیس
۶۴	۱-۴. عربستان سعودی
۶۷	۲. شاخص‌های آشوب‌ساز در منطقه
۶۸	۲-۱. تأمین امنیت رژیم صهیونیستی (غده سرطان جهان اسلام)
۷۲	۲-۲. ایجاد رقابت تسلیحاتی میان کشورهای اسلامی
۷۷	۲-۳. ایجاد تفرقه برای تضعیف جهان اسلام
۸۱	۲-۴. حمایت از رژیم‌های سیاسی مرتجع و مستبد
۸۵	۲-۵. حمایت از گروه‌های افراطی و تروریستی
۹۰	۲-۶. جنگ‌طلبی و مداخله در امور داخلی کشورها
۹۲	۳. فرجام بحث
۹۵	فصل سوم: نظم منطقه‌ای در نگاه ایران
۹۷	مقدمه
۹۸	۱. الگوی نظم منطقه‌ای جمهوری اسلامی ایران
۹۹	۲. شاخص‌های فکری و شناختی ایران از تحولات منطقه‌ای و بین‌المللی
۱۰۰	۲-۱. مقابله با سیاست‌های استعماری (ایالات متحده آمریکا)
۱۰۷	۲-۲. حمایت از کشورهای مظلوم (ترکی، فلسطین)
۱۱۵	۲-۳. امت‌گرایی و پرهیز از تفرقه
۱۲۴	۲-۴. تأکید بر مقاومت
۱۳۱	۲-۵. حمایت از نهضت‌های اسلامی و آزادی‌بخش مردمی
۱۳۷	۲-۶. مبارزه با تروریسم
۱۴۲	۳. فرجام بحث
۱۴۵	فصل چهارم: از آشوب به نظم
۱۴۷	مقدمه
۱۴۹	۱. مقابله با آشوب
۱۴۹	۱-۱. افغانستان
۱۵۵	۱-۲. عراق
۱۵۹	۱-۳. سوریه
۱۶۳	۱-۴. بحرین
۱۶۸	۱-۵. یمن
۱۷۵	۲. نظم مطلوب ایران در منطقه و نظام بین‌الملل
۱۷۵	۲-۱. شکل‌دهی به نظام عادلانه
۱۷۹	۲-۲. ایجاد صلح فراگیر

۲-۳. عدم مداخله در امور داخلی کشورها.....	۱۸۲
۲-۴. جهان اسلام به عنوان مجموعه‌ای یکپارچه.....	۱۸۶
۳. فرجام بحث.....	۱۸۹
نتیجه‌گیری.....	۱۹۳
منابع و مأخذ.....	۲۰۵

مقدمه

نظم‌های منطقه‌ای و بین‌المللی همواره حاصل تحولات بزرگی همچون جنگ، ائتلاف و مباحثی مانند فروپاشی و استحاله قدرت‌های بزرگ بوده‌اند. در نظام بین‌الملل که حاصل توزیع قدرت میان واحدهای سیاسی است، برخی از بازیگران خواهان حفظ صلح و ثبات و برخی دیگر در پی ایجاد بی‌نظمی و آشوب هستند. آنچه آشوب‌طلب یا صلح‌طلب بودن یک کشور را تعیین می‌کند، منافع حاصل از ثبات یا تغییر است. در واقع کشورها برای دستیابی به حفظ منافع خود ممکن است به آشوب‌سازی یا تلاش برای برقراری نظم پردازند.

پایان جنگ سرد و فروپاشی نظام دو قطبی، نظام بین‌الملل جدید را با نوعی ابهام در سامان نظم جدید مواجه کرد. که سال‌های متعددی در راه تبیین نظم آینده جهان و تشریح نظام بین‌الملل مطرح نمود. در این میان شکل‌گیری نظام چندقطبی از احتمال بیشتری برخوردار است. در این نظام بازیگران مختلف، می‌توانند بنا به ظرفیت‌های خود به ایفای نقش پردازند و سهمی در رهبری جهان برعهده بگیرند. سؤال اصلی آن است که جمهوری اسلامی ایران برای ایفای نقش مؤثر در نظام چندقطبی از چه فرصت‌هایی برخوردار است و نظم مطلوب ایران در منطقه و نظام بین‌الملل بر اساس چه شاخص‌هایی تبیین می‌شود؟

جمهوری اسلامی ایران به علت داشتن مؤلفه‌های جمعیت، منابع طبیعی، ایدئولوژی، موقعیت استراتژیک و نظامی، گستره سرزمینی، ژئوپلیتیک، فرهنگ و... از توانایی‌های بسیاری برای ایفای نقش در نظام بین‌الملل برخوردار است. همچنین جمهوری اسلامی ایران به عنوان کشوری آزاد و مستقل، به دلیل موقعیت ژئوپلیتیک و ژئواستراتژیک همواره در تحولات منطقه‌ای و بین‌المللی تأثیرگذار بوده است. صدور تفکر مقاومت و مبارزه با استعمار، امپریالیزم، استبداد و خودکامگی و پیشرفت‌های علمی و تکنولوژیک و نیز نهضت مشروطه، ملی شدن صنعت نفت و انقلاب اسلامی ۱۳۵۷ در بعد داخلی و مقاومت هشت ساله [دفاع مقدس] و مدیریت بحران هسته‌ای در سطح منطقه‌ای و

بین‌المللی از نمونه‌های بارز و تاریخی این نقش‌آفرینی‌هاست. در این راستا، جمهوری اسلامی ایران به شکل عملی و عینی، برخی کشورهای اسلامی غرب آسیا را پس از چندین دهه از انزوا و سکون خارج کرد، به سوی همگرایی سوق داد، انرژی آزادشده آنها را به عنوان موتور محرکه همه تحولات و خیزش جریان‌ها و جنبش‌های اسلامی درآورد و مردم مسلمان منطقه به ویژه غرب آسیا را نسبت به حق و حقوق و توانایی‌های خود آگاه کرد. از سوی دیگر طلسم شکست‌ناپذیری غول استعمار و امپریالیسم را ابطال کرد که این مسئله خود جسارت و اعتماد به نفس را به ملت‌های مسلمان، و ویژه غرب آسیا بازگردانده است. همچنین در فرایند ظهور، توسعه و تثبیت خود به عامل منحصربه‌فردی در احیا، پایداری و توسعه بیداری اسلامی و در شرایط کنونی به مرکز ساندنده همگرایی اسلامی در منطقه غرب آسیا تبدیل شده است. به نحوی که ملت‌ها، مسلمان منطقه و جریان‌های فعال متأثر از متن مردم جوامع اسلامی، شعائر و شعارهای انقلابی ایران اسلامی مانند جهاد و شهادت و ایثار را به عنوان اصول اساسی مبارزاتی خود پذیرفته‌اند و گروه‌های منسجم و سازمانی کوچک و بزرگ با عنوان جنبش‌های اسلامی با استناد و اعتماد به اسلام در سطح محلی، ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی ظاهر شده‌اند. بنابراین باید پذیرفت همگرایی منطقه غرب آسیا با عنوان یک آگاه جمعی تحت نفوذ جغرافیایی و وزن ژئوپلیتیکی جمهوری اسلامی ایران در شرایط کنونی به یک رفتار سیاسی تبدیل و در قالب یک ایده سیاسی ساماندهی شده است. اما آنچه باید به آن توجه کرد، قدرتمندی روزافزون انقلاب اسلامی ایران در منطقه و حتی جهان است. جمهوری اسلامی ایران توانست با انتخاب یک دین بر علیه تمام جهان مقاومت کند. گزینه‌هایی مانند استقلال‌طلبی، آزادی و بندگی خدا، گزینه‌هایی هستند که می‌توانند توکل و امید به نصرت الهی را همراه خود سازند و در برابر هر سدی، انقلاب اسلامی ایران را پیروز گردانده و موفقیت‌های چشم‌گیری را نصیب ایران کنند.

جمهوری اسلامی ایران با تکیه بر آرمان‌های جهانی انقلاب اسلامی و با تأکید بر رهنمودهای رهبری قائل به برقراری صلح و امنیت در جهان و منطقه است و این هدف بعد از پیروزی انقلاب اسلامی در سیاست خارجی ایران دنبال می‌شود. هر چند تحقق این هدف در جهانی پر از آشوب سخت است، اما برای ایران اسلامی که قائل به حمایت از مردم مظلوم در برابر استکبار است، چندان دور از دسترس نیست؛ چنان‌که شاهد

هستیم جمهوری اسلامی ایران به خوبی توانسته است آشوب‌ها و درگیری‌های منطقه را مدیریت کرده و نظامی متکی بر نظام عادلانه را با کمک مردم بحران‌زده ایجاد کند.

ناگفته نماند نظم منطقه‌ای غرب آسیا متشکل از شبکه‌های ژئوپلیتیکی متداخلی است که توسط واحدهای منطقه‌ای رقیب، مشتمل بر ایران، از یک طرف و واحدهای تحت حمایت امریکا شامل عربستان سعودی، ترکیه و رژیم صهیونیستی از طرف دیگر ترسیم شده است و هر یک از این واحدها درصدد تحقق شبکه خود هستند. اما جمهوری اسلامی ایران قائل به نظامی است که همه کشورها به استقلال در سرنوشت سیاسی خود است یابند و همه مردم نیز از حق و حقوق حاکمیت برخوردار باشند. می‌توان گفت همین عامل سبب تقویت جبهه مقاومت در کشورهای منطقه شده است. با توجه به جایگاه قدرت نظام جمهوری اسلامی ایران در منطقه و تأثیر آن در حل بحران‌های منطقه‌ای، نظامی که ایران به دنبال آن است از اهمیت بسزایی در آینده تحولات منطقه و بین‌المللی برخوردار است. بر همین اساس این نوشتار، به ارائه نظم مطلوب ایران در منطقه و بین‌الملل پرداخته است.

اهتمام اصلی این کتاب آن است که نظم مطلوب ایران را بر اساس مبانی فکری و شناختی ایران از تحولات منطقه‌ای و بین‌المللی (مبانی و اصول اسلامی در حوزه روابط خارجی، آرمان‌های جهانی انقلاب اسلامی، اندیشه‌های امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری (مد ظله العالی)) بازگو کند. این کتاب در چهار فصل و یک نتیجه‌گیری تنظیم شده است. فصل اول به مباحث نظری انواع نظم‌های بین‌المللی و منطقه‌ای پرداخته است. در این فصل علاوه بر ذکر مباحث نظری، اشکال و الگوهای نظم منطقه‌ای و بین‌المللی نیز بررسی شده است. در فصل دوم، ضمن اشاره به بازیگران آشوب‌ساز (ایالات متحده امریکا، رژیم صهیونیستی، انگلیس، عربستان سعودی و...) شاخص‌های آشوب‌ساز منطقه که این بازیگران در آن دخالت دارند، بررسی شده‌اند. در فصل سوم، نظم منطقه‌ای در نگاه ایران بر اساس مبانی فکری و شناختی ایران که همانا اصول اسلامی و انقلابی، اندیشه‌های امام‌راحل (ره) و اندیشه‌های مقام معظم رهبری می‌باشد، ارزیابی شده است. در این فصل نظم منطقه‌ای مد نظر نظام جمهوری اسلامی ایران با تکیه بر شاخص‌هایی مانند مقابله با سیاست‌های استکباری امریکا، آزادی قدس، امت‌گرایی، اسلام‌گرایی و پرهیز از تفرقه، تأکید بر مقاومت، حمایت از نهضت‌های

اسلامی و مردمی، مبارزه با تروریسم مورد تأکید قرار گرفت. در نهایت در فصل چهارم، به نقش ایران در حل بحران‌ها و آشوب‌های منطقه‌ای در افغانستان، عراق، سوریه، یمن و بحرین پرداخته شد و در ادامه نظم مطلوب ایران در منطقه و عرصه بین‌الملل ارائه شد. جمع‌بندی و نتیجه‌گیری پایان‌بخش مطالب کتاب است.